

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Matúškova 21, 833 16 Bratislava

**Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu
prioritného škodcu *Xylella fastidiosa***

Predložil:
Ing. Štefánia Buschbacher
generálna riaditeľka ÚKSÚP

Schválil:
Ing. Richard Takáč
Minister pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka SR

Bratislava, október 2023

OBSAH

Úvod	3
1. Zoznam skratiek a pojmy	4
2. Legislatíva	4
3. Popis <i>Xylella fastidiosa</i>	5
4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov .	6
5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb	9
6. Podozrenie z výskytu <i>Xylella fastidiosa</i>	9
7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu <i>Xylella fastidiosa</i>	10
8. Diagnostické laboratóriá	11
9. Potvrdenie výskytu <i>Xylella fastidiosa</i>	12
10. Geografické určenie vymedzenej oblasti	13
11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte <i>Xylella fastidiosa</i>	17
12. Dohľad a eradikácia	18
13. Rastlinolekárske opatrenia	18
15. Zrušenie vymedzenej oblasti.....	21
16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania.....	22
17. Zásady odbornej prípravy a školení	22
18. Finančné zabezpečenie	22
19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrení.....	23
20. Platnosť	23
Príloha č. 1 Hostiteľské rastliny	24
Príloha č. 2 Špecifikované rastliny.....	29
Príloha č. 3 Obrazová príloha <i>Xylella fastidiosa</i>	35
Príloha č. 4 Zoznam pomôcok pre prácu v teréne.....	38
Príloha č. 5 Možnosti ochrany.....	39

Úvod

Cieľom vypracovania a vyhlásenia vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Národného pohotovostného plánu pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu *Xylella fastidiosa* je zabezpečiť rýchlu a účinnú reakciu v prípade podozrenia alebo potvrdenia výskytu prioritného škodcu *Xylella fastidiosa* na území Slovenskej republiky. *Xylella fastidiosa* patrí medzi prioritných škodcov Únie a na území Únie má neprijateľný hospodársky, environmentálny či sociálny vplyv. Právny rámec na kontrolu škodcu *Xylella fastidiosa* je obsiahnutý v legislatívnych predpisoch EÚ a v národnej legislatíve.

Na príprave NPP sa podieľal Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave. NPP je podľa potreby vyhodnocovaný a aktualizovaný.

Orgány štátnej správy v rastlinolekárskej oblasti podľa § 4 a 5 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“) majú zákonné právomoci na zabezpečenie účinných, preventívnych, monitorovacích a eradikačných opatrení na uplatňovanie tohto národného pohotovostného plánu uvedené v príslušnej legislatíve EÚ a národnej legislatíve.

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave v súlade s § 4 písm. g) zákona č. 405/2011 predkladá MPRV SR opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Xylella fastidiosa*. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky v súlade s § 3 písm. l) prvý bod zákona č. 405/2011 vyhlasuje vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Xylella fastidiosa*.

Na účely tohto NPP sa používajú pojmy uvedené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES v platnom znení.

1. Zoznam skratiek a pojmy

Skratky:

EFSA - Európsky úrad pre bezpečnosť potravín

EPPO – Európska a stredozemská organizácia na ochranu rastlín

EÚ – Európska únia

MPRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

NLC - Národné lesnícke centrum

NPP – Národný pohotovostný plán

OKOR – oddelenie kontroly ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave

OOR – odbor ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave

SCoPAFF – Stály výbor pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá, sekcia zdravie rastlín

SR – Slovenská republika

TSÚP – Technický a skúšobný ústav pôdohospodársky

ÚKSÚP – Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave

ISPM č. 9 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Pokyny pre programy eradikácie škodlivých organizmov“

ISPM č. 14 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Uplatnenie integrovaných opatrení systémovému prístupu pri riadení rizika škodlivých organizmov“

ISPM č. 31 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Metodika vzorkovania zásielok“

Pojmy:

- a) „**hostiteľské rastliny**“ sú všetky rastliny určené na výsadbu, s výnimkou semien, ktoré patria k rodom alebo druhom uvedeným v prílohe č. 1
- b) „**špecifikované rastliny**“ sú hostiteľské rastliny určené na výsadbu, s výnimkou semien, ktoré patria k rodom alebo druhom uvedeným v prílohe č. 2 a o ktorých je známe, že sú vnímavé na určité poddruhy *Xylella fastidiosa* (poddruhy *fastidiosa*, *multiplex* a *pauca*)
- c) „**karta prieskumu škodcu**“ je publikácia Karta prieskumu škodcu *Xylella fastidiosa* od EFSA

2. Legislatíva

- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1201 zo 14. augusta 2020 týkajúce sa opatrení proti zavlečeniu škodcu *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) do Únie a jeho rozšíreniu na jej území (Ú. v. ES L 269 17.8.2020, s. 2 - 39) v platnom znení (ďalej len „nariadenie 2020/1201“)
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 z 26. októbra 2016 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES: (Ú. v. EÚ L 317, 23.11.2016, s. 4 – 104) v platnom znení (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2016/2031“)

- Vykonávacie Nariadenie Komisie (EÚ) 2019/2072 z 28. novembra 2019, ktorým sa stanovujú jednotné podmienky vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031, pokiaľ ide o ochranné opatrenia proti škodcom rastlín, a ktorým sa zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 690/2008 a ktorým sa mení vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2019: (Ú. v. EÚ L 319, 10.12.2019, s. 1 – 279) v platnom znení
- Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1702 z 1. augusta 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 zostavením zoznamu prioritných škodcov:(Ú. v. EÚ L 260, 11.10.2019, s. 8 – 10)
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/625 z 15. marca 2017 o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a pre prípravky na ochranu rastlín, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, (ES) č. 396/2005, (ES) č. 1069/2009, (ES) č. 1107/2009, (EÚ) č. 1151/2012, (EÚ) č. 652/2014, (EÚ) 2016/429 a (EÚ) 2016/2031, nariadení Rady (ES) č. 1/2005 a (ES) č. 1099/2009 a smerníc Rady 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES a 2008/120/ES a o zrušení nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 a (ES) č. 882/2004, smerníc Rady 89/608/EHS, 89/662/EHS, 90/425/EHS, 91/496/EHS, 96/23/ES, 96/93/ES a 97/78/ES a rozhodnutia Rady 92/438/EHS (nariadenie o úradných kontrolách):(Ú. v. EÚ L 95, 7.4.2017, s. 1 – 142) v platnom znení, (ďalej len „nariadenie o úradných kontrolách“)
- Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2016/159 zo 4. februára 2016, ktorým sa stanovujú postupy predkladania žiadostí o granty a žiadostí o platbu, ako aj súvisiacich informácií, pokiaľ ide o núdzové opatrenia proti škodcom rastlín podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 652/2014: (Ú. v. ES L 031 6.2.2016) v platnom znení.
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1715 z 30. septembra 2019, ktorým sa stanovujú pravidlá fungovania systému riadenia informácií pre úradné kontroly a jeho zložiek („nariadenie o IMSOC“): (Ú. v. ES L 261 14.10.2019) v platnom znení
- Zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“)
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“)

3. Popis *Xylella fastidiosa*

Xylella fastidiosa je baktéria, taxonomicky patrí do triedy *Gammaproteobacteria*, radu *Lysobacterales*, čeľade – *Lysobacteraceae*, rodu *Xylella*. Zahrňuje viac poddruhov, najvýznamnejšie sú *Xylella fastidiosa* poddruh *fastidiosa*, *Xylella fastidiosa* poddruh *multiplex* a *Xylella fastidiosa* poddruh *pauca*.

3.1 Spôsoby prenosu *Xylella fastidiosa*

Baktériu prenáša cicavý hmyz, najmä z čeľade cikádkovité (*Cicadellidae*) a peniarkovité (*Cercopidae*), ale aj druhy z čeľade drevotočovité (*Cossidae*). *Xylella fastidiosa* prežíva a množí sa výlučne v cievnych zväzkoch (konkrétne v xyléme, ktorý zásobuje nadzemné časti rastliny vodou a živinami koreňov), dreva a listových žiliek. Upchávanie cievnych zväzkov obmedzuje prísun vody a živín do nadzemných častí, čo spôsobuje rôznorodé

príznaky od usychania listov až po spomaľovanie predlžovacieho rastu. *Xylella fastidiosa* sa neprenáša osivom.

3.2 Symptomatické prejavy *Xylella fastidiosa*

Prejavy prítomnosti baktérie sú vždy závislé od druhu hostiteľskej rastliny a samotného poddruhu *Xylella fastidiosa*. Za všeobecné príznaky napadnutia možno považovať spálu a vädnutie listov, následnú defoliáciu, výskyt chlorózy alebo bronzovitosti pozdĺž okraja listu. Niekedy však napadnuté rastliny nemusia javiť známky infikovania. Časté je pozorovanie príznakov len na niekoľkých konárkoch, avšak s postupom času dochádza k rozšíreniu symptómov na celú rastlinu. Pri silnom napadnutí môže dôjsť až k úhynu infikovaných rastlín. Spoločným príznakom pre všetky hostiteľské rastliny býva zhnednutie cievnych zväzkov na priereze výhonkom. Tento príznak sa však nemusí vyskytovať po celej dĺžke výhonku.

Na viniči je najtypickejším príznakom listová spála, t.j. náhle uschnutie a zhnednutie okrajovej časti listovej čepele, zatiaľ čo susediace pletivo zožltne alebo sčervenie. Vyschnutie sa rozšíri na celý list, ktorý sa skrúti a opadne, avšak stopka ostáva na výhonku. Tieto príznaky sa spravidla začínajú objavovať v neskoršom letnom období, kedy sú rastliny vystavené vodnému stresu v dôsledku horúčav. Letorasty dozrievajú nepravidelne a sú na nich zjavné veľké plochy hnedého a zelenkastého pletiva. V ďalších rokoch po infekcii sa na kroch tvoria zakrpatené chlorotické letorasty. Infikované kry zriedka prežívajú jeden až dva roky po infekcii. Príznaky na výhonkoch môžu pripomínať hubové poškodenie, napríklad *Eutypa lata* a *Phomopsis viticola*.

Na broskyni spôsobuje *Xylella fastidiosa* tzv. bakteriálnu zakrpatenosť broskyne. Koruna infikovaných stromov je horizontálne sploštená, tvaru dáždika, čo je dôsledkom skrátenia internódií a nápadného horizontálneho rastu letorastov. Olistenie je nezvyčajne husté, listy sú tmavo zelené. Zakrpatenosť je najzjavnejšia v prípade mladých rastlín. Ďalším príznakom je predčasné kvitnutie a zmenšenie plodov. Vo všeobecnosti rodia infikované stromy plody polovičnej veľkosti; celkovo je úroda zredukovaná o 80-90 %.

Na slivke sa *Xylella fastidiosa* prejavuje nepravidelnou chlorózou alebo hnednutím listov od okraja alebo od listového hrotu. Neskôr je poškodené pletivo od zdravého oddelené chlorotickým pásikom. V skorších fázach infekcie sa choroba môže prejaviť len na niektorých individuálnych kostrových konároch. Neskôr dochádza k usychaniu a odumieraniu konárov a v priebehu dvoch rokov od infekcie aj celých stromov.

Na lesných drevinách spôsobuje *Xylella fastidiosa* tzv. okrajovú nekrózu listov. Príznaky sa môžu objavovať na jednotlivých konároch alebo v celej korune. Často nie je možné tieto príznaky odlíšiť od príznakov vodného stresu.

Xylella fastidiosa pre svoje šírenie potrebuje vhodné podmienky. V prípade miernej zimy bolo dokázané, že *Xylella fastidiosa* dokáže v rastline prežiť z jedného vegetačného obdobia do nasledujúceho vegetačného obdobia.

4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov

Zodpovednosť za kontrolu *Xylella fastidiosa* na území SR má ÚKSÚP. Kontroly metodicky riadi a usmerňuje OOR (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP.

Výkon kontroly v teréne vykonávajú oblastní fytoinšpektori OKOR Odboru kontroly (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP.

4.1 MPRV SR:

- schvaľuje NPP,
- koordinuje úlohy jednotlivých zodpovedných orgánov v rámci svojej pôsobnosti,
- je koordinačným a rozhodujúcim orgánom v prípade sporov v rámci spolupráce s orgánmi v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

4.2 ÚKSÚP:

Po potvrdení výskytu *Xylella fastidiosa*

4.2.1 ÚKSÚP (vecne príslušný odbor ochrany rastlín)

- nariadi podľa § 9 ods. 2 zákona č. 405/2011 Z. z. v súlade s časťou 13 rastlinolekárske opatrenia zamerané na eradikáciu škodcu pre vlastníkov alebo užívateľov pozemkov vo vymedzenej oblasti.
- vypracuje akčný plán podľa čl. 27 nariadenia (EÚ) 2016/2031
- informuje Európsku komisiu a ostatné členské štáty o výskyte *Xylella fastidiosa* a prijatých opatreniach.

4.2.2 Odbor ochrany rastlín:

a) vedúci oddelenia vnútornej karantény:

- koordinuje všetky činnosti súvisiace s týmto pohotovostným plánom,
- z dostupných podkladov určuje vymedzenú oblasť,
- zabezpečuje informovanosť v rámci vymedzenej oblasti (registrované subjekty, sušiarne, užívatelia a vlastníci pôdy, obecné a mestské úrady a pod.),
- komunikuje s dotknutými subjektami, užívateľmi a vlastníkami pozemkov,
- organizuje osobné stretnutia dotknutých subjektov, užívateľov a vlastníkov pôdy nachádzajúcich sa vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje školenia pre osoby, ktoré sú, okrem fytoinšpektorov, zapojené do prieskumu a odberu vzoriek,
- zhromažďuje podklady pre dodatočné finančné zabezpečenie úloh vyplývajúcich z tohto pohotovostného plánu,

b) *koordinátor prieskumov škodlivých organizmov:*

- vypracúva plány prieskumu a odberu vzoriek vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje informovanosť verejnosti
- spracúva informácie a podklady z terénnych kontrol,
- vypracúva mapy miest prieskumu vzorkovania a vymedzených oblastí,

c) *pracovník 1 oddelenia vnútornej karantény:*

- prijíma oznámenia z podozrenia na výskyt *Xylella fastidiosa*,
- vypracúva rozhodnutia na eradikáciu výskytu *Xylella fastidiosa*,
- spolupracuje pri určovaní vymedzenej oblasti,
- koordinuje kontrolu vykonania nariadených rastlinolekárskeho opatrení,

d) *pracovník 2 oddelenia vnútornej karantény:*

- zhromažďuje písomné dokumenty súvisiace s výskytom *Xylella fastidiosa*,
- spolupracuje pri zabezpečení materiálneho vybavenia fytoinšpektorov,
- zhromažďuje podklady pre zabezpečenie odškodnenia dotknutých subjektov,

e) *pracovník zastupujúci SR na zasadnutiach SCoPAFF:*

- zasiela správy o výskyte *Xylella fastidiosa* a vydaných eradikačných opatreniach Komisii a členským štátom,
- v prípade potreby komunikuje s dotknutým štátom, do ktorého by zasiahla vymedzená oblasť *Xylella fastidiosa*,
- komunikuje s Komisiou ohľadom odškodnenia dotknutých subjektov.

4.2.3 Odbor kontroly – riaditeľ:

- rozhoduje o zapojení inšpektorov iných oddelení odboru kontroly do prieskumu a vzorkovania vo vymedzených oblastiach *Xylella fastidiosa*.

4.2.3.1 Oddelenie kontroly ochrany rastlín:

a) *vedúci oddelenia kontroly ochrany rastlín:*

- rozhoduje o presunoch fytoinšpektorov do vymedzených oblastí v rámci SR za účelom vykonávania prieskumu a vzorkovania na *Xylella fastidiosa*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie fytoinšpektorov,

b) *fytoinšpektori*:

- vykonávajú v teréne prieskum a odber vzoriek *Xylella fastidiosa*,
- poskytujú podklady na určenie vymedzenej oblasti.

4.2.4. Odbor laboratórnych činností (Sekcia laboratórnych činností a TSÚP):

- prioritne vykonáva diagnostické rozborov vzoriek z vymedzenej oblasti na *Xylella fastidiosa*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie potrebné pre diagnostiku vysokých počtov vzoriek tak, aby sa zbytočne nepredlžoval čas diagnostiky.

4.3 NLC:

- pripravuje mapové podklady výskytu hostiteľských a špecifikovaných rastlín v lesných porastoch,
- pripravuje porastové mapy pre dotknuté územie s vyznačením jednotlivých zón,
- spolu informuje užívateľov lesov v dotknutých oblastiach na území SR o výskyte *Xylella fastidiosa* a zaradení porastov do zón.

5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb

Podľa § 10 zákona č. 405/2011 Z. z. fytoinšpektor je oprávnený vstupovať na pozemky a do prevádzkových priestorov, v ktorých sa rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety pestujú, vyrábajú, používajú, skladujú, uvádzajú na trh alebo sú v nich inak prítomné. Zároveň má fytoinšpektor oprávnenie vstupovať do dopravných prostriedkov, ktorými sa prepravujú samotné rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety.

6. Podozrenie z výskytu *Xylella fastidiosa*

Podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona č. 405/2011 sú osoby na úseku rastlinolekárskej starostlivosti povinné oznámiť bezodkladne na ÚKSÚP, odbor ochrany rastlín výskyt, rozširovanie alebo podozrenie z výskytu karanténnych škodcov Únie alebo príznaky napadnutia alebo poškodenia týmito škodlivými organizmami.

6.1 Opatrenia, ktoré musia ihneď prijať profesionálni prevádzkovatelia

Ak má profesionálny prevádzkovateľ podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Xylella fastidiosa* na rastlinách, rastlinných produktoch alebo iných predmetoch, ktoré sú pod kontrolou daného prevádzkovateľa, ihneď toto podozrenie oznámi odboru ochrany rastlín ÚKSÚP, aby tento prijal opatrenia v súlade s článkom 10 nariadenia 2016/2031. Profesionálny

prevádzkovateľ v prípade potreby takisto ihneď prijme predbežné opatrenia s cieľom zabrániť usídleniu a šíreniu *Xylella fastidiosa*.

6.2 Opatrenia, ktoré majú prijať osoby iné ako profesionálni prevádzkovatelia

Každá osoba iná ako profesionálny prevádzkovateľ, ktorá má odôvodnené podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Xylella fastidiosa*, ihneď oznámi túto skutočnosť odboru ochrany rastlín ÚKSÚP. Ak sa oznámenie nepodá písomne, odbor ochrany rastlín ÚKSÚP o ňom vyhotoví úradný záznam. Uvedená osoba poskytne informácie o tomto výskyte, ktoré má k dispozícii.

Osoba, ktorá podala oznámenie konzultuje s OOR opatrenia, ktoré je potrebné prijať na zabránenie šírenia škodcu *Xylella fastidiosa* a jeho odstránenie z dotknutých rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov a v náležitom prípade z priestorov danej osoby.

Hlásenie podozrenia výskytu škodcu *Xylella fastidiosa* možno realizovať telefonicky na telefónnom čísle 02/59 88 03 45, e-mailom na ochrana@uksup.sk alebo písomne na adresu:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Odbor ochrany rastlín
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Všetky nahlásené podozrenia z výskytu je potrebné prešetriť fytoinšpektormi ÚKSÚP. Okrem miesta podozrivého na výskyt je potrebné skontrolovať aj jeho bezprostredné okolie. Kontrola je zameraná na hostiteľov *Xylella fastidiosa* v danej lokalite. Kontrolovaný je ich zdravotný stav a v prípade potreby sa odoberie vzorka na diagnostický rozbor. Z danej kontroly podá fytoinšpektor podrobnú správu prostredníctvom Záznamu o vykonaní kontroly – A Odboru ochrany rastlín ÚKSÚP.

V prípade oznámenia od iného členského štátu, že vymedzená oblasť zriadená týmto členským štátom zasahuje na územie SR, ÚKSÚP postupuje podľa konkrétnej situácie spôsobenej týmto oznámením a v súlade s týmto pohotovostným plánom.

7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu *Xylella fastidiosa*

Aby sa potvrdila prítomnosť *Xylella fastidiosa* je potrebné odobrať vzorku škodcu alebo časti napadnutého rastlinného materiálu. Odber vzorky fytoinšpektori uskutočnia v závislosti od miesta výskytu počas celého roka, resp. počas vegetačného obdobia hostiteľských rastlín. Koncentrácia baktérie v rastline závisí od faktorov prostredia, jej poddruhu a hostiteľských rastlinných druhov. Aby sa maximalizovala pravdepodobnosť detekcie, odber vzoriek by sa mal vykonávať počas obdobia aktívneho rastu rastliny.

Na všetkých miestach pozorovania treba odberať najmä príznakové vzorky. V škôlkach sa odberajú aj bezpríznakové vzorky, ktoré musia byť odobrané výlučne z jednej dávky. V prípade množenia druhov rastlín na potvrdenie bez výskytu *Xylella fastidiosa* sa vzorkovanie riadi ISPM 31.

Vzorky rastlín sa odberajú podľa normy EPPO PM 7/24(4) *Xylella fastidiosa*:

- vzorky musia pozostávať z konárov/odrezkov s pripojenými listami,
- príznakové vzorky podľa veľkosti vzorkovaného materiálu tvoria odrezky obsahujúce 10 – 25 listov,

- bezpríznakové vzorky sa odoberajú v množstve 4 – 10 odrezkov z rôznych častí rastliny,
- vzorky by mali obsahovať živé listy,
- v prípade sklerotických listov sa môžu odobrať vzorky z jednotlivých listov a stopiek.

Nakoľko ide o karanténny materiál, je potrebné zabezpečiť, aby bola vzorka zabalená tak, aby nedošlo k poškodeniu obalu a prípadnému ďalšiemu šíreniu *Xylella fastidiosa*. Vzorka slúžiaca na rozbor musí byť označená identifikačnými údajmi, aby bolo možné vzorky v laboratóriu spárovať s informáciami uvedenými v priloženom Zázname o odbere vzorky, ktorý musí obsahovať najmenej: jedinečné číslo odberu, dátum odberu, miesto odberu vrátane GPS súradníc, typ výsadby, názov subjektu, z ktorého bola vzorka odobratá, názov hostiteľa, príznakovosť a meno vzorkovateľa. Záznamy o odbere vzorky sú v písomnej aj/alebo elektronickej podobe v elektronickom systéme ÚKSÚP.

Prieskum a vzorkovanie vykonávajú aj ďalšie vyškolené osoby a iné fyzické osoby delegované na tieto činnosti v súlade s článkom 30 nariadenia o úradných kontrolách.

8. Diagnostické laboratória

Odobraté vzorky rastlín, rastlinných produktov, prípadne samotného škodcu akéhokoľvek vývinového štádia (usmrtené, prípadne živé, pri ktorých je nevyhnutné zabrániť náhodnému vypusteniu), sú zasielané do jednotlivých diagnostických laboratórií Sekcie laboratórnych činností ÚKSÚP na adresy:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
SNP 746/99
96202 Víglaš

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
Letná 3
041 39 Košice

Diagnostické metódy

Pre stanovenie prítomnosti *Xylella fastidiosa* v odobratých vzorkách bude použitá EPPO norma PM 7/24 (4) *Xylella fastidiosa*

Testy na identifikáciu škodcu *Xylella fastidiosa* a jej poddruhov sú uvedené v Prílohe IV nariadenia 2020/1201.

Referenčné laboratória EÚ pre hmyz a roztoče:

konzorcium pod vedením French Agency for Food, Environmental and Occupational Health and Safety (ANSES)
Plant Health Laboratory, Entomology and Invasive Plants Unit
755 avenue du campus Agropolis

CS 30016, 34988 Montferrier-sur-Lez cedex
Francúzsko,

ktorého súčasťou je aj:

Austrian Agency for Health and Food Safety
AGES, Institute for Sustainable Plant Production
Spargelfeldstraße 191
1220 Viedeň
Rakúsko

9. Potvrdenie výskytu *Xylella fastidiosa*

Po potvrdení výskytu *Xylella fastidiosa* ÚKSÚP informuje dotknutý subjekt, v ktorom bol potvrdený výskyt škodcu o tomto výskyte a potrebe prijatia eradikačných opatrení. ÚKSÚP následne vypracuje akčný plán, ktorý musí vychádzať z NPP pre prípad podozrenia a výskytu *Xylella fastidiosa*.

Po potvrdení výskytu *Xylella fastidiosa*, ÚKSÚP zhromaždí tieto informácie:

- pravdepodobný pôvod *Xylella fastidiosa*, ak je podozrenie, že pôvodcom ohniska je zásielka rastlín alebo rastlinných produktov,
- geografickú polohu daného výskytu vrátane akýchkoľvek abiotických faktorov, ktoré by mohli ovplyvniť ohnisko nákazy, napr. výskyt bol zaznamenaný na významnej dopravnej trase,
- mapovanie výskytu, ktoré zahŕňa zobrazenie infikovaných hostiteľov v danej lokalite s popisom (druh, odroda, štádium vývoja...) a odhad početnosti a rozmiestnenia potenciálnych hostiteľov v bezprostrednom okolí od miesta výskytu,
- kedy a ako bol škodca zistený a identifikovaný (vrátane fotografií),
- úroveň výskytu *Xylella fastidiosa*,
- rozsah a dosah škôd,
- v závislosti od miesta výskytu – informácie o dovoze hostiteľov do dotknutého subjektu za obdobie posledných 12 mesiacov,
- v závislosti od miesta výskytu – nedávny vývoz alebo presun hostiteľov do iných subjektov z infikovaného subjektu,
- v závislosti od miesta výskytu – prístupnosť miesta pre mechanizáciu na likvidáciu hostiteľov,
- ošetrovanie hostiteľov, ktoré by mohlo ovplyvniť vývoj symptómov alebo diagnostiku škodcu,
- pri zásielkach podrobné informácie o mieste pôvodu dovezeného tovaru.

10. Geografické určenie vymedzenej oblasti

Po potvrdení výskytu *Xylella fastidiosa* ÚKSÚP bezodkladne stanoví vymedzenú oblasť. Pri stanovení vymedzenej oblasti sa berie do úvahy konkrétny poddruh *Xylella fastidiosa*, pričom ÚKSÚP môže vymedziť oblasť s ohľadom len na tento poddruh. Ak ešte nie je potvrdený výskyt niektorého konkrétneho poddruhu, ÚKSÚP vymedzí danú oblasť s ohľadom na *Xylella fastidiosa* a všetky jej možné poddruhy.

10.1 Určenie vymedzenej oblasti

Vymedzená oblasť pozostáva zo zamorenej a nárazníkovej zóny.

Zamorená zóna musí mať polomer aspoň 50 m okolo rastliny, pri ktorej sa zistilo, že bola napadnutá *Xylella fastidiosa*.

Nárazníková zóna má šírku aspoň 2,5 km v prípade zamorenej zóny stanovenej na účely prijatia eradikačných opatrení alebo

Presné vymedzenie zamorenej zóny a nárazníkovej zóny je založené na vedeckých princípoch, biologických vlastnostiach *Xylella fastidiosa*, rozsahu zamorenia a rozložení hostiteľských alebo špecifikovaných rastlín v príslušnej oblasti.

V rámci vymedzených oblastí ÚKSÚP zvyšuje informovanosť verejnosti o hrozbe *Xylella fastidiosa* a o opatreniach prijatých na zabránenie jeho ďalšiemu šíreniu mimo týchto oblastí. ÚKSÚP zabezpečí, aby široká verejnosť a profesionálni prevádzkovatelia mali informácie o vymedzených oblastiach.

Vymedzená oblasť musí byť stanovená čo najskôr od potvrdenia pozitívneho výskytu, nakoľko prioritou je zabránenie šíreniu *Xylella fastidiosa* do ďalších lokalít. To si vyžaduje rýchlu reakciu od zistenia výskytu a rovnako aj dostatočný počet vyškolených osôb, ktorí v teréne zabezpečujú kontroly a odbery vzoriek.

Ak sa v nárazníkovej zóne zistí prítomnosť *Xylella fastidiosa*, ÚKSÚP bezodkladne určí novú vymedzenú oblasť zohľadňujúcu dané zistenie. V prípade, že sa má vymedzená oblasť rozšíriť za hranice SR, ÚKSÚP okamžite informuje príslušný štát o tejto skutočnosti.

10.2 Výnimky z určenia vymedzenej oblasti

1. Nárazníkovú zónu obklopujúcu zamorenú zónu stanovenú na účely eradikácie možno zmenšiť na minimálnu šírku 1 km, ak existuje vysoký stupeň dôvery v to, že počiatočná prítomnosť *Xylella fastidiosa* nevedla k jej rozšíreniu, a ak boli splnené všetky tieto podmienky:

- a) zo všetkých špecifikovaných rastlín, ktoré sa nachádzajú v zamorenej zóne, boli bez ohľadu na ich zdravotný štatút bezodkladne odobraté vzorky a uvedené rastliny boli okamžite odstránené;
- b) v zamorenej zóne sa od prijatia eradikačných opatrení nenašli žiadne rastliny, pri ktorých by sa zistilo, že boli napadnuté *Xylella fastidiosa*, a to na základe úradných testov vykonaných aspoň raz v priebehu roka s ohľadom na kartu prieskum škodcu;
- c) aspoň raz počas prvého roka po identifikácii *Xylella fastidiosa* sa v zóne so šírkou aspoň 2,5 km okolo zamorenej zóny vykonal prieskum, podľa ktorého nebol zistený výskyt *Xylella fastidiosa* v uvedenej zóne. Fytoinšpektori odoberú vzorky z hostiteľských rastlín nachádzajúcich sa v uvedenej zóne. Odobraté vzorky budú úradne testované. Na tento účel

a s prihliadnutím na usmernenia EFSA k štatisticky spoľahlivým prieskumom škodcu *Xylella fastidiosa* založeným na vyhodnotení rizika musí byť pomocou plánu prieskumu a systému odberu vzoriek možné určiť aspoň s 90 % istotou prítomnosť napadnutých rastlín na úrovni 1 %, pričom sa zoberie do úvahy existencia vyššieho rizika na prvých 400 m okolo zamorených zón v porovnaní so zvyšnou časťou uvedenej oblasti;

d) od prijatia eradikačných opatrení nebol v zamorenej zóne a v jej bezprostrednom okolí zistený výskyt žiadnych vektorov prenášajúcich *Xylella fastidiosa*, a to na základe testov vykonaných dvakrát počas obdobia letu vektora a v súlade s medzinárodnými normami pre rastlinolekárske opatrenia. Uvedené testy musia viesť k záveru, že prirodzené šírenie *Xylella fastidiosa* je vylúčené.

2. V prípade zmenšenia šírky nárazníkovej zóny podľa odseku 1 ÚKSÚP ihneď informuje Komisiu a ostatné členské štáty o dôvodoch tohto zmenšenia.

3. ÚKSÚP sa môže rozhodnúť nezriadiť vymedzenú oblasť okamžite, a to v prípade, že sú splnené všetky tieto podmienky:

a) existujú dôkazy, že *Xylella fastidiosa* bola do oblasti s rastlinami, na ktorých bola zistená, zavlečená nedávno alebo že *Xylella fastidiosa* bola zistená v prevádzke s fyzickou ochranou pred jej vektormi;

b) z výsledkov kontrolných činností vyplýva, že tieto rastliny boli napadnuté skôr, ako boli uvedené do príslušnej oblasti;

c) na základe testov vykonaných v blízkosti týchto rastlín nebola zistená prítomnosť žiadnych vektorov prenášajúcich *Xylella fastidiosa*.

4. V prípade uvedenom v bode 3 ÚKSÚP:

a) vykonáva v oblasti, v ktorej bola výskyt prvýkrát potvrdená *Xylella fastidiosa*, každoročný prieskum počas najmenej dvoch rokov s cieľom určiť, či boli napadnuté iné rastliny a či by sa mali prijať nejaké ďalšie opatrenia;

b) oznámi Komisii a ostatným členským štátom dôvody nestanovenia vymedzenej oblasti a výsledky prieskumu uvedeného v písmene a), len čo sú k dispozícii.

10.3 Premiestňovanie špecifikovaných rastlín na území Únie

10.3.1 Premiestňovanie špecifikovaných rastlín, ktoré boli vypestované vo výrobnjej prevádzke nachádzajúcej sa vo vymedzenej oblasti, z tejto vymedzenej oblasti a z príslušných zamorených zón do nárazníkových zón, sa môže povoliť len vtedy, ak sú splnené všetky tieto podmienky:

a) špecifikované rastliny sa počas celého výrobného cyklu pestovali v prevádzke, ktorá bola schválená súlade s článkom 24 nariadenia 2020/1201 (schválenie výrobných prevádzok), alebo sa v takejto prevádzke vyskytovali minimálne posledné tri roky;

b) počas pestovania špecifikovaných rastlín nebol v tejto prevádzke zistený výskyt *Xylella fastidiosa* ani jeho vektorov;

c) špecifikované rastliny sú vždy vo vhodnom čase v roku predmetom rastlinolekárskeho ošetrovania proti populácii vektora vo všetkých jeho vývojových štádiách s cieľom udržať stav

bez výskytu vektorov *Xylella fastidiosa*. Tieto ošetrenia zahŕňajú v relevantnom prípade účinné chemické, biologické alebo mechanické metódy s ohľadom na miestne podmienky;

- d) špecifikované rastliny sa prepravujú cez vymedzenú oblasť alebo v rámci jej územia v uzavretých nádobách alebo obaloch, čím sa zabezpečí, že nedôjde k ich napadnutiu *Xylella fastidiosa* alebo jeho vektormi;
- e) špecifikované rastliny boli čo možno najbližšie k času premiestnenia podrobené molekulárnym testom na prítomnosť *Xylella fastidiosa*, a to na základe testu uvedeného v prílohe IV nariadenia 2020/1201, pričom sa použil systém odberu vzoriek, ktorý umožňuje identifikovať aspoň s 80 % istotou prítomnosť napadnutých rastlín na úrovni 1 %.

10.3.2 Premiestňovanie špecifikovaných rastlín, pri ktorých sa nikdy nezistilo napadnutie vo vymedzenej oblasti, z tejto vymedzenej oblasti a z príslušných zamorených zón do nárazníkových zón, sa môže povoliť len vtedy, ak sú splnené všetky tieto podmienky:

- a) špecifikované rastliny sa pestovali v prevádzke, ktorá patrí registrovanému profesionálnemu prevádzkovateľovi;
- b) špecifikované rastliny patria k druhom rastlín, ktoré sa aspoň časť svojho života pestovali vo vymedzenej oblasti a v priebehu troch rokov po jej stanovení boli predmetom prieskumných činností, pričom sa nikdy pri nich nezistilo napadnutie *Xylella fastidiosa*;
- c) druhy špecifikovaných rastlín uvedených v písmene b) sú uverejnené v databáze Komisie obsahujúcej hostiteľské rastliny, o ktorých nie je známe, že by boli napadnuté *Xylella fastidiosa* v danej konkrétnej vymedzenej oblasti;
- d) špecifikované rastliny sú vždy vo vhodnom čase v roku predmetom rastlinolekárskeho ošetrenia proti populácii vektora vo všetkých jeho vývojových štádiách s cieľom udržať stav bez výskytu vektorov *Xylella fastidiosa*. Tieto ošetrenia zahŕňajú v relevantnom prípade účinné chemické, biologické alebo mechanické metódy založené na miestnych podmienkach;
- e) šarže špecifikovaných rastlín boli podľa možnosti čo najbližšie k času ich premiestnenia podrobené kontrole a molekulárnemu testovaniu príslušným orgánom s použitím systému odberu vzoriek, ktorý umožňuje aspoň s 95 % istotou určiť prítomnosť napadnutých rastlín na úrovni 1 %;
- f) šarže špecifikovaných rastlín boli podľa možnosti čo najbližšie k času ich premiestnenia podrobené rastlinolekárske ošetreniam proti všetkým vektorom *Xylella fastidiosa*.

10.3.3 Premiestňovanie špecifikovaných rastlín, ktoré boli celý výrobný cyklus pestované in vitro vo vymedzenej oblasti, z tejto vymedzenej oblasti a z príslušných zamorených zón do nárazníkových zón, sa môže povoliť len vtedy, ak sú splnené všetky tieto podmienky:

- a) špecifikované rastliny boli počas celého výrobného cyklu pestované v prevádzke, ktorá bola schválená v súlade s článkom 24 nariadenia 2020/1201 (schválenie výrobných prevádzok);
- b) špecifikované rastliny boli pestované v priehľadnej nádobe v sterilných podmienkach a spĺňajú jednu z týchto podmienok:
 - i) boli vypestované zo semien;
 - ii) boli množené v sterilných podmienkach z materských rastlín, ktoré strávili celý svoj život v oblasti územia Únie bez výskytu *Xylella fastidiosa* a v prípade ktorých sa na základe testov zistilo, že sú bez výskytu *Xylella fastidiosa*;

iii) boli množené v sterilných podmienkach z materských rastlín, ktoré boli vypestované v prevádzke spĺňajúcej podmienky stanovené v článku 19 nariadenia 2020/1201 a v prípade ktorých sa na základe testov zistilo, že sú bez výskytu *Xylella fastidiosa*, a to pomocou systému odberu vzoriek, ktorý umožňuje aspoň s 95 % istotou určiť prítomnosť napadnutých rastlín na úrovni 1 %;

c) špecifikované rastliny sú prepravované cez vymedzené oblasti alebo na ich území v nádobe v sterilných podmienkach, ktoré vylučujú možnosť napadnutia *Xylella fastidiosa* alebo jej vektormi.

10.3.4 Premiestňovanie z vymedzenej oblasti a z príslušných zamorených zón do nárazníkových zón, pokiaľ ide o dormantné rastliny rodu *Vitis* určené na výsadbu, s výnimkou semien, ktoré boli časť svojho života pestované v tejto vymedzenej oblasti a uvádzajú sa v zozname ako špecifikované rastliny pre danú vymedzenú oblasť, možno povoliť, len ak sú splnené všetky tieto podmienky:

- a) rastliny boli pestované v prevádzke, ktorá patrí registrovanému profesionálnemu prevádzkovateľovi;
- b) rastliny boli v čo najkratšom možnom čase pred premiestnením podrobené vhodnej termoterapii, ktorá spočíva v ponorení rastlín v dormantnom štádiu na 45 minút do vody zahriatej na 50°C a ktorá bola vykonaná v ošetrovateľskom zariadení, ktoré na tento účel schválil a nad ktorým má dohľad ÚKSÚP.

10.3.5 Premiestňovanie špecifikovaných rastlín, ktoré boli aspoň časť svojho života pestované vo vymedzenej oblasti, v rámci územia zamorených zón, v rámci územia nárazníkových zón a z územia nárazníkových zón na územie ich príslušných zamorených zón sa môže povoliť len vtedy, ak sú splnené všetky tieto podmienky:

- a) špecifikované rastliny boli pestované v prevádzke, ktorá patrí registrovanému profesionálnemu prevádzkovateľovi;
- b) uvedená prevádzka podlieha každoročnému odberu a testovaniu vzoriek na prítomnosť *Xylella fastidiosa*, ktoré vykoná ÚKSÚP, s prihliadnutím na informácie uvedené v karte prieskumu škodcu;
- c) výsledky každoročnej kontroly a testovania reprezentatívnej vzorky potvrdzujú neprítomnosť *Xylella fastidiosa*;
- d) špecifikované rastliny sú vždy vo vhodnom čase v roku predmetom rastlinolekárskeho ošetrovania proti populácii vektora vo všetkých jeho vývojových štádiách s cieľom udržať stav bez výskytu vektorov *Xylella fastidiosa*. Tieto ošetrovania zahŕňajú v relevantnom prípade účinné chemické, biologické alebo mechanické metódy s ohľadom na miestne podmienky;
- e) profesionálni prevádzkovatelia požiadajú príjemcu týchto rastlín, aby podpísal vyhlásenie, že tieto rastliny nebudú premiestňované z daných zón.

10.3.6 Úradné kontroly premiestňovania špecifikovaných rastlín v rámci územia Únie

1. ÚKSÚP vykonáva systematické úradné kontroly špecifikovaných rastlín, ktoré sú premiestňované z vymedzenej oblasti alebo zo zamorenej zóny do nárazníkovej zóny.
2. Takéto kontroly sa vykonávajú aspoň na miestach vrátane ciest a letísk, kde sú hostiteľské rastliny premiestňované zo zamorených zón do nárazníkových zón alebo do iných častí územia Únie.

3. Uvedené kontroly zahŕňajú dokladovú kontrolu a kontrolu totožnosti špecifikovaných rastlín.
4. Uvedené kontroly sa vykonávajú bez ohľadu na deklarovaný pôvod špecifikovaných rastlín, vlastníctvo alebo osobu, resp. subjekt, ktoré sú za ne zodpovedné.
5. Ak sa pri uvedených kontrolách ukáže, že podmienky stanovené v častiach 10.4.1 až 10.4.5 nie sú splnené, ÚKSÚP nariadi okamžité zničenie nevyhovujúcich rastlín na mieste alebo v blízkej lokalite. Pri vykonávaní uvedenej činnosti sa prijímú všetky nevyhnutné preventívne opatrenia, aby sa zabránilo šíreniu *Xylella fastidiosa* a akýchkoľvek vektorov, ktoré dané rastliny prenášajú, počas ich odstraňovania a po ňom.

10.4 Schválenie výrobných prevádzok

1. ÚKSÚP môže schváliť výrobnú prevádzku na účely článkov 10.4.1 až 10.4.5 iba vtedy, ak spĺňa všetky tieto podmienky:
 - a) je zaregistrovaná v súlade s článkom 65 nariadenia (EÚ) 2016/2031;
 - b) ÚKSÚP ju schválil ako prevádzku, ktorá je fyzicky chránená proti *Xylella fastidiosa* a jej vektorom;
 - c) každý rok v najvhodnejšom čase v nej boli fytoinšpektorom vykonané aspoň dve kontroly.
2. Ak počas každoročných kontrol ÚKSÚP zistí prítomnosť *Xylella fastidiosa* alebo škody na fyzickej ochrane uvedenej v odseku 1 písm. b), bezodkladne zruší schválenie danej prevádzky a dočasne pozastaví premiestňovanie špecifikovaných rastlín z príslušných vymedzených oblastí a z príslušných zamorených zón do nárazníkových zón.
3. ÚKSÚP vypracuje a aktualizuje zoznam všetkých takto schválených prevádzok a zašle ho Komisii a ostatným členským štátom.

10.5 Rastlinné pasy

Rastliny uvedené v časti 10.4 sa v rámci územia Únie premiestňujú len vtedy, ak je k nim priložený rastlinný pas v súlade s požiadavkami článkov 78 až 95 nariadenia (EÚ) 2016/2031.

V prípade špecifikovaných rastlín uvedených v časti **10.4.5** sa uplatňujú tieto dodatočné podmienky:

- a) v prípade, že sa premiestňujú len v zamorených zónach, sa vedľa kódu výsledovateľnosti uvedeného v časti A bode 1 písm. e) prílohy VII k nariadeniu (EÚ) 2016/2031 uvedie označenie „Zamorená zóna – XYLEFA“;
- b) v prípade, že sa premiestňujú v nárazníkovej zóne alebo z nárazníkovej zóny do zamorenej zóny, uvedie sa vedľa kódu výsledovateľnosti uvedenej v časti A bode 1 písm. e) prílohy VII k nariadeniu (EÚ) 2016/2031 „Nárazníková zóna a zamorená zóna – XYLEFA“.

11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte *Xylella fastidiosa*

Ak je úradne potvrdená prítomnosť *Xylella fastidiosa* na území SR ÚKSÚP zabezpečí:

1. informovanie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,
2. informovanie Komisie a ostatných členských štátov o výskyte prioritného škodcu *Xylella fastidiosa* v súlade s nariadením o IMSOC. Správa obsahuje minimálne počty

a lokality s výskytom *Xylella fastidiosa* vrátane máp, počtu napadnutých rastlín, rastlinných produktov a iných predmetov, ktoré boli identifikované, o vzorkované a testované, ako aj samotné výsledky laboratórnych testov. Taktiež je potrebné oznámiť Komisii a ostatným členským štátom opatrenia, ktoré boli prijaté a ktoré sa rozhodla SR prijať na eradikáciu *Xylella fastidiosa*. Podobne sa postupuje aj v prípade zistenia výskytu v ďalšej oblasti, kde výskyt *Xylella fastidiosa* predtým nebol známy. Vymedzené oblasti a zároveň aj ich zmeny, oznámi ÚKSÚP Komisii a ostatným členským štátom do jedného mesiaca odo dňa, keď sa zistila prítomnosť *Xylella fastidiosa*. Akýkoľvek dôkaz poukazujúci na prítomnosť *Xylella fastidiosa* v nárazníkovej zóne sa Komisii a ostatným členským štátom oznamuje bezodkladne,

3. informovanie verejnosti o opatreniach, ktoré prijal a ktoré plánuje prijať, a o všetkých opatreniach, ktoré majú prijať príslušné kategórie profesionálnych prevádzkovateľov alebo iné osoby,
4. organizovanie pravidelných stretnutí, ktorých cieľom je riešiť aktuálny stav šírenia *Xylella fastidiosa*, prijaté opatrenia, financovanie, zvyšovanie povedomia o výskytoch a pod.

12. Dohľad a eradikácia

V prípade, že počas prieskumov sa nezistia napadnuté hostiteľské rastliny a nie sú ani žiadne dôkazy o možnej prítomnosti *Xylella fastidiosa*, situácia sa vyhodnotí tak, že sa *Xylella fastidiosa* nemohla ďalej šíriť do prostredia, ÚKSÚP pristúpi k **dohľadu** nad miestom výskytu. Takéto miesto je potrebné niekoľkokrát v priebehu roka skontrolovať, pričom prieskumy sa vykonávajú v oblasti s polomerom 5 km od miesta výskytu. Pri tomto intenzívnom prieskume sa vykonávajú kontroly každého hostiteľa a spojí sa aj s prieskumom vektorov pomocou feromónových lapačov. Tie sa nainštalujú v okolí miesta výskytu na slnečnú stranu porastu a pravidelne raz za dva týždne sa skontrolujú. Tento prieskum a dotknutý subjekt sú pod stálou rastlinolekárskou kontrolou najmenej 4 roky.

V prípade, že sa počas prieskumov **nezistia príznakové rastliny**, ale existuje vysoká pravdepodobnosť, že sa *Xylella fastidiosa* rozšírila do okolitého prostredia, je potrebné vykonávať prísnejší dohľad nad miestom výskytu, ktorý je popísaný v časti 14. „Prieskumy vymedzených oblastí pre *Xylella fastidiosa*“. Po stanovení vymedzených oblastí je potrebné vykonávať ich každoročné pravidelné kontroly.

V prípade, že sa počas prieskumov **zistia príznakové rastliny**, je potrebné vykonať eradikáciu.

13. Rastlinolekárske opatrenia

V prípade potvrdenia výskytu *Xylella fastidiosa* ÚKSÚP rozhodnutím nariadi rastlinolekárske opatrenia, ktoré musí prijať a realizovať osoba, ktorá je užívateľom dotknutých pozemkov s napadnutými rastlinami alebo má pod kontrolou dotknutý tovar. Vo fáze prípravy rozhodnutia ÚKSÚP komunikuje s dotknutým subjektom reálne možnosti vykonania potrebných opatrení z hľadiska materiálneho vybavenia a finančného krytia. V prípade výskytu u profesionálneho prevádzkovateľa dostane subjekt pokyny s predbežnými opatreniami ešte pred zaslaním rozhodnutia, ktorých cieľom je znížiť riziko šírenia škodcu. Rozhodnutie sa zasiela dotknutému subjektu a fytoinšpektorovi spolu s termínom vykonania opatrení. Subjekt zabezpečí mechanizáciu na likvidáciu rastlín, zlikviduje napadnuté rastliny a zabezpečí čistenie a dezinfekciu mechanizácie na vlastné náklady. Ak subjekt dané opatrenia nevykoná,

zabezpečí ich vykonanie ÚKSÚP na náklady daného subjektu. Na zabezpečenie mechanizácie na likvidáciu rastlín, ich čistenie a dezinfekciu nie je potrebné vyhlásovať výberové konanie, ale ich možno realizovať priamym zadáním, čo zabezpečí ÚKSÚP.

Opatrenia je potrebné vykonať pod dohľadom fytoinšpektora, prípadne pri rozsiahlejších opatreniach fytoinšpektor vykoná kontrolu po ukončení realizácie uložených opatrení. Z následnej kontroly je potrebné spísať záznam s podrobným popisom vykonaných opatrení.

13.1 Odstránenie rastlín

1. Okamžité odstránenie rastlín zo zamorenej zóny:

- a) o ktorých sa vie, že boli napadnuté *Xylella fastidiosa*;
- b) s príznakmi možného napadnutia *Xylella fastidiosa* alebo rastliny, pri ktorých existuje podozrenie, že boli *Xylella fastidiosa* napadnuté;
- c) ktoré patria k rovnakému druhu ako napadnutá rastlina, bez ohľadu na ich zdravotný stav;
- d) iných druhov, než je napadnutá rastlina, v prípade ktorých sa zistilo, že boli napadnuté v iných častiach vymedzenej oblasti;
- e) špecifikované rastliny, okrem rastlín uvedených v písmenách c) a d), ktoré neboli okamžite podrobené odberu vzoriek a molekulárnemu testovaniu a neboli bez výskytu *Xylella fastidiosa*.

2. Pri odstraňovaní rastlín uvedených v ods. 1 vezme ÚKSÚP do úvahy všetky nevyhnutné preventívne opatrenia a zorganizuje predmetné odstránenie na základe úrovne rizika, ktorú predstavujú tieto rastliny.

3. Odchylne od ods. 1 písm. b), c) a d) môže ÚKSÚP rozhodnúť, že jednotlivé špecifikované rastliny úradne označené ako rastliny s historickou hodnotou sa nemusia odstrániť, ak boli splnené všetky tieto podmienky:

- a) príslušné špecifikované rastliny podliehajú každoročnej kontrole, odberu vzoriek a testovaniu jedným z molekulárnych testov uvedených v prílohe IV nariadenia 2020/1201 a je potvrdené, že nie sú napadnuté *Xylella fastidiosa*;
- b) jednotlivé špecifikované rastliny alebo príslušná oblasť podliehajú primeraným rastlinolekárske ošetrovaniam proti populácii vektora *Xylella fastidiosa* vo všetkých jeho vývojových štádiách. Tieto ošetrovania môžu zahŕňať chemické, biologické alebo mechanické metódy pri zohľadnení miestnych podmienok.

13.2 Opatrenia proti vektorom *Xylella fastidiosa*

1. V zamorenej zóne sa vykonávajú primerané rastlinolekárske ošetrovania proti populácii vektora *Xylella fastidiosa* vo všetkých jeho vývojových štádiách. Tieto ošetrovania sa vykonávajú pred odstránením rastlín uvedených v časti 13.1 a počas ich odstraňovania. Tieto ošetrovania musia zahŕňať účinné chemické, biologické alebo mechanické ošetrovania proti vektorom s ohľadom na miestne podmienky.

2. Uplatňujú sa poľnohospodárske postupy na kontrolu populácie vektora *Xylella fastidiosa* vo všetkých jeho vývojových štádiách v zamorenej zóne a v nárazníkovej zóne. Tieto postupy sa uplatňujú v najvhodnejšom čase roka bez ohľadu na to, či boli odstránené dotknuté rastliny.

Tieto postupy musia zahŕňať účinné chemické, biologické, prípadne mechanické ošetrenia proti vektorom s ohľadom na miestne podmienky.

13.3 Zničenie rastlín

1. Zničenie rastliny a časti rastlín uvedené v časti 13.1 ods. 1 spôsobom, ktorým sa zabezpečí, že sa *Xylella fastidiosa* nerozšíri, pričom tak urobí priamo na mieste alebo v blízkej lokalite určenej na tento účel v zamorenej zóne, resp. v čo najkratšej vzdialenosti od nej, ak sú tieto rastliny alebo časti rastlín kryté sieťou proti vektorom.

2. ÚKSÚP môže na základe úrovne rizika rozhodnúť, že zničí len konáre a olistenie a podrobí príslušné drevo rastlinolekárskeho ošetreniu uvedenému v časti 13.2 ods. 1. Koreňová sústava týchto rastlín sa buď odstráni, alebo umŕtvi, a to primeraným rastlinolekárskeým ošetrením, aby sa predišlo opätovnému vyrašeniu.

13.4 Každoročný dohľad nad vymedzenou oblasťou

V rámci celej vymedzenej oblasti ÚKSÚP monitoruje v najvhodnejšom čase výskyt *Xylella fastidiosa* prostredníctvom každoročných prieskumov, pričom sa prihliada na informácie uvedené v karte prieskumu škodcu a:

- Prieskumy sa vykonávajú vždy vo vhodnom čase roka, pokiaľ ide o možnosť zistenia prítomnosti *Xylella fastidiosa*, s prihliadnutím na jej biologické charakteristiky a jej vektorov, prítomnosť a biologické charakteristiky hostiteľských rastlín a vedecké a technické informácie uvedené v karte prieskumu škodcu.
- Prítomnosť *Xylella fastidiosa* monitoruje jedným z molekulárnych testov uvedených v prílohe IV nariadenia 2020/1201. V prípade pozitívnych výsledkov zistených mimo vymedzených oblastí sa prítomnosť *Xylella fastidiosa* potvrdí ďalším pozitívnym molekulárnym testom uvedeným v danej prílohe, so zameraním na odlišné časti genómu. Tieto testy sa vykonávajú na tej istej vzorke rastlín, alebo v prípade potreby na účely molekulárneho potvrdzujúceho testu na tom istom rastlinnom extrakte.

V zamorených zónach sa vzorky odoberajú z hostiteľských rastlín vrátane špecifikovaných rastlín, ktoré neboli odstránené podľa článku 13.1, a podrobujú sa testovaniu. Na tento účel a so zreteľom na usmernenia EFSA k štatisticky spoľahlivým prieskumom škodcu *Xylella fastidiosa* založeným na vyhodnotení rizika musí byť pomocou plánu prieskumu a systému odberu vzoriek možné určiť aspoň s 90 % istotou prítomnosť napadnutých rastlín na úrovni 0,5 %.

V nárazníkových zónach sa vzorky odoberajú z hostiteľských rastlín, ako aj z iných rastlín s príznakmi možného napadnutia alebo z rastlín, pri ktorých existuje podozrenie, že boli *Xylella fastidiosa* napadnuté, a podrobí ich testovaniu. Na tento účel a s prihliadnutím na usmernenia EFSA k štatisticky spoľahlivým prieskumom škodcu *Xylella fastidiosa* založeným na vyhodnotení rizika musí byť pomocou plánu prieskumu a systému odberu vzoriek možné určiť aspoň s 90 % istotou prítomnosť napadnutých rastlín na úrovni 1 %, pričom sa zoberie do úvahy existencia vyššieho rizika na prvých 400 m okolo zamorených zón.

ÚKSÚP monitoruje prítomnosť *Xylella fastidiosa* aj vo vektoroch nachádzajúcich sa vo vymedzenej oblasti s cieľom určiť riziko jeho ďalšieho šírenia, ktoré predstavujú vektory, a vyhodnotiť účinnosť rastlinolekárskeých kontrolných opatrení uplatňovaných v súlade s článkom 13.2.

13.5 Ostatné príslušné opatrenia na eradikáciu *Xylella fastidiosa*

1. ÚKSÚP prijme akékoľvek iné opatrenie, ktoré môže prispieť k eradikácii *Xylella fastidiosa* v súlade s normou ISPM č. 9 a k podpore uplatňovania integrovaného prístupu v zmysle zásad stanovených v norme ISPM č. 14.
2. ÚKSÚP prijme opatrenia na riešenie akýchkoľvek osobitostí alebo komplikácií, ktoré by odôvodnene mohli zabrániť eradikácii, sťažiť ju alebo spomaliť, a najmä tých, ktoré sa týkajú adekvátneho zničenia všetkých napadnutých rastlín či rastlín s podozrením na napadnutie alebo dostupnosti ich umiestnenia, verejného alebo súkromného vlastníctva či osoby alebo subjektu, ktoré za ne zodpovedajú.
3. ÚKSÚP vykoná vhodné prieskumy na identifikáciu pôvodu napadnutia. Vysleduje hostiteľské rastliny spojené s príslušným prípadom napadnutia vrátane tých, ktoré boli premiestnené pred stanovením vymedzenej oblasti. Výsledky takýchto prieskumov sa oznamujú Komisii a členským štátom, z ktorých tieto dotknuté rastliny pochádzajú, ďalej členským štátom, cez ktorých územie boli tieto rastliny premiestňované, a členským štátom, do ktorých boli tieto rastliny premiestnené.

15. Zrušenie vymedzenej oblasti

1. Ak sa v priebehu štyroch rokov na základe každoročného dohľadu nad vymedzenou oblasťou (časť 13.4) nezistí výskyt *Xylella fastidiosa* vo vymedzenej oblasti, toto vymedzenie sa môže zrušiť. ÚKSÚP v takýchto prípadoch o danej skutočnosti informuje Komisiu a ostatné členské štáty.
2. Ak bola nárazníková zóna zmenšená tak, aby jej šírka bola minimálne 1 km, môže sa zrušiť vymedzená oblasť po 12 mesiacoch od jej počiatočného stanovenia, ak sú splnené obidve tieto podmienky:
 - a) v nadväznosti na opatrenia prijaté podľa časti 10.2 ods. 1 sa dá s vysokým stupňom istoty skonštatovať, že počiatočný výskyt *Xylella fastidiosa* bol izolovaným prípadom a nedošlo k jeho ďalšiemu rozšíreniu v príslušnej vymedzenej oblasti;
 - b) tesne pred zrušením vymedzenej oblasti v nej boli vykonané úradné testy s ohľadom na kartu prieskumu škodcu. Na tento účel a so zreteľom na usmernenia EFSA k štatisticky spoľahlivým prieskumom škodcu *Xylella fastidiosa* založeným na vyhodnotení rizika musí byť pomocou plánu prieskumu a systému odberu vzoriek možné určiť aspoň s 95 % istotou prítomnosť napadnutých rastlín na úrovni 1 %.
3. Ak sa určitá vymedzená oblasť zruší podľa odseku 2, špecifikované rastliny nachádzajúce sa v bývalej vymedzenej oblasti musia byť počas nasledujúcich dvoch rokov predmetom intenzívnych prieskumov. Na tento účel a so zreteľom na usmernenia EFSA k štatisticky spoľahlivým prieskumom škodcu *Xylella fastidiosa* založeným na vyhodnotení rizika musí byť pomocou plánu prieskumu a systému odberu vzoriek možné určiť aspoň s 80 % istotou prítomnosť napadnutých rastlín na úrovni 1 %.
4. Pri zrušení vymedzenej oblasti po 12 mesiacoch od jej počiatočného stanovenia ÚKSÚP bezodkladne informuje Komisiu a ostatné členské štáty o dôvodoch tohto zrušenia.

16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania

V metodickom pokyne - Metodický pokyn zisťovania výskytu karanténnych škodcov Únie a ostatných vybraných škodcov, ktorým sa pri terénnych prehliadkach riadia fytoinšpektori, sú použité nasledovné protokoly:

- EPPO Data sheets on pests recommended for regulation – *Xylella fastidiosa*,
- Karta prieskumu škodcu.

Všetky kontroly, odbery vzoriek, diagnostika a aj všetky náklady je potrebné riadne zdokumentovať.

17. Zásady odbornej prípravy a školení

Fytoinšpektori OKOR absolvujú pravidelné každoročné zaškolenie ohľadom prieskumu a opatrení týkajúcich sa kontroly *Xylella fastidiosa*. V prípade pozitívneho výskytu *Xylella fastidiosa* a následného potrebného zvýšenia počtu osôb na vykonávanie kontrol v teréne, poverení zamestnanci OOR vykonajú neodkladné zaškolenie ďalších fyzických osôb na účely vykonávania prieskumu.

Okrem toho ÚKSÚP zverejňuje informačné letáky a vykonáva odborné prednášky zamerané na prioritných škodcov Únie s cieľom zvyšovať informovanosť obyvateľstva ohľadom ochrany rastlín pred karanténymi škodcami Únie. Verejnoscť má ku všetkým informáciám prístup cez internetovú stránku ÚKSÚP www.uksup.sk.

18. Finančné zabezpečenie

Každoročné pravidelné prieskumy, vzorkovanie a diagnostika sú hradené z bežného rozpočtu dotknutých organizácií. V prípade zistenia výskytu *Xylella fastidiosa* a následného uplatňovania tohto pohotovostného plánu v praxi je potrebné finančne zabezpečiť všetky činnosti s tým súvisiace, a to finančné zabezpečenie pre:

- a) personál – mzdové náklady zamestnancov ÚKSÚP, prípadne ďalších zamestnancov zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách, sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR. V prípade nedostatku personálu ÚKSÚP deleguje činnosti na fyzické osoby v súlade s článkami 31 a 32 nariadenia o úradných kontrolách,
- b) materiálové vybavenie, spotrebný materiál a ostatné nevyhnutné náklady (ubytovanie a pod.) – náklady na materiálne vybavenie a spotrebný materiál sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR.

19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrenia

Dotknutým subjektom sa vyplatia náklady na odškodnenie za hodnotu zničených rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov podliehajúcich opatreniam uvedeným v článku 17, článku 28 ods. 1, článku 29 ods. 1 a článku 30 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/2031 v medziach trhovej hodnoty, ktorú by takéto rastliny, rastlinné produkty a iné predmety mali, pokiaľ by neboli dotknuté uvedenými opatreniami; prípadná zostatková hodnota sa od odškodnenia odpočítava.

Odškodnenie hospodárskych subjektov alebo majiteľov je oprávnené len v prípade, ak opatrenia boli vykonané pod dohľadom fytoinšpektorov ÚKSÚP.

20. Platnosť

Tento národný pohotovostný plán sa uplatňuje od 15. decembra 2023.

Pohotovostný plán sa vyhodnotí a aktualizuje vždy, keď to bude potrebné na jeho prispôbenie súčasným predpisom a vývoju rizika na území SR.

Zrušuje sa Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu *Xylella fastidiosa* (Wells *et al.*) zverejnený vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky v číastke 2/2021 z 28. januára 2021, v druhom bode.

Hostiteľské rastliny

Zoznam rastlín, o ktorých je známe, že sú vnímavé na jeden alebo viaceré poddruhy *Xylella fastidiosa* (hostiteľské rastliny)

Acacia Mill.

Acer L.

Adenocarpus lainzii (Castrov.) Castrov.

Albizia julibrissin Durazz.

Alnus rhombifolia Nutt.

Amaranthus retroflexus L.

Ambrosia L.

Ampelopsis arborea (L.) Koehne

Ampelopsis brevipedunculata (Maxim.) Trautv.

Ampelopsis cordata Michx.

Anthyllis barba-jovis L.

Anthyllis hermanniae L.

Arbutus unedo L.

Argyranthemum frutescens (L.) Sch.Bip.

Artemisia L.

Asparagus acutifolius L.

Athyrium filix-femina (L.) Roth

Baccharis L.

Berberis thunbergii DC.

Brassica L.

Calicotome spinosa (L.) Link

Calicotome villosa (Poir.) Link

Callicarpa americana L.

Callistemon citrinus (Curtis) Skeels

Calluna vulgaris (L.) Hull

Calocephalus brownii (Cass.) F.Muell.

Carya Nutt.

Catharanthus roseus (L.) G.Don

Celtis occidentalis L.

Cercis canadensis L.

Cercis occidentalis Torr.

Cercis siliquastrum L.

Chamaecrista fasciculata (Michx.) Greene

Chenopodium album L.

Chionanthus L.

Chitalpa tashkentensis T. S. Elias & Wisura

Cistus L.
Citrus L.
Clematis cirrhosa L.
Clematis vitalba L.
Coelorachis cylindrica (Michx.) Nash
Coffea L.
Conium maculatum L.
Convolvulus cneorum L.
Coprosma repens A.Rich.
Coronilla L.
Cortaderia selloana (Schult. & Schult.f.) Asch. & Graebn.
Cyperus eragrostis Lam.
Cytisus Desf.
Digitaria Haller
Dimorphotheca ecklonis (DC.) Norl.
Dimorphotheca fruticosa (L.) Norl.
Diospyros kaki L.f.
Diplocyclos palmatus (L.) C.Jeffrey
Dittrichia viscosa (L.) Greuter
Dodonaea viscosa (L.) Jacq.
Echium plantagineum L.
Elaeagnus angustifolia L.
Elaeagnus x submacrophylla Servett.
Encelia farinosa A.Gray ex Torr.
Eremophila maculata (Ker Gawler) F. von Müller.
Erica cinerea L.
Erigeron L.
Eriosephalus africanus L.
Erodium moschatum (L.) L'Hérit.
Erysimum L.
Euphorbia chamaesyce L.
Euphorbia terracina L.
Euryops chrysanthemoides (DC.) B.Nord.
Euryops pectinatus (L.) Cass.
Fagus crenata Blume
Fallopia japonica (Houtt.) Ronse Decr.
Fatsia japonica (Thunb.) Decne. & Planch.
Ficus carica L.
Frangula alnus Mill.
Fraxinus L.
Gazania rigens (L.) Gaertn.

Genista L.
Ginkgo biloba L.
Gleditsia triacanthos L.
Grevillea juniperina Br.
Hebe Comm. ex Juss.
Helianthus L.
Helichrysum Mill.
Heliotropium europaeum L.
Hemerocallis L.
Hevea brasiliensis (Willd. ex A.Juss.) Müll.Arg.
Hibiscus L.
Humulus scandens (Lour.) Merr.
Hypericum androsaemum L.
Hypericum perforatum L.
Ilex aquifolium L.
Ilex vomitoria Sol. ex Aiton
Iva annua L.
Jacaranda mimosifolia D. Don
Jacobaea maritima (L.) Pelsér & Meijden
Juglans L.
Juniperus ashei J. Buchholz
Koelreuteria bipinnata Franch.
Lagerstroemia L.
Laurus nobilis L.
Lavandula L.
Lavatera cretica L.
Ligustrum lucidum W.T.Aiton.
Liquidambar styraciflua L.
Lonicera implexa Soland.
Lonicera japonica Thunb.
Lupinus aridorum McFarlin ex Beckner
Lupinus villosus Willd.
Magnolia grandiflora L.
Magnolia x soulangeana Soul.-Bod.
Mallotus paniculatus (Lam.) Müll.Arg.
Medicago arborea L.
Medicago sativa L.
Metrosideros Banks ex Gaertn.
Mimosa L.
Modiola caroliniana (L.) G. Don
Morus L.

Myoporum insulare R.Br.
Myoporum laetum G. Forst.
Myrtus communis L.
Nandina domestica Murray
Neptunia lutea (Leavenw.) Benth.
Nerium oleander L.
Olea L.
Parthenocissus quinquefolia (L.) Planch.
Paspalum dilatatum Poir.
Pelargonium L'Hér. ex Aiton
Perovskia abrotanoides Kar.
Persea americana Mill.
Phagnalon saxatile (L.) Cass.
Phillyrea angustifolia L.
Phillyrea latifolia L.
Phlomis fruticosa L.
Phlomis italica L.
Phoenix reclinata Jacquin
Phoenix roebelenii O'Brien
Pinus taeda L.
Pistacia vera L.
Plantago lanceolata L.
Platanus L.
Pluchea odorata (L.) Cass.
Polygala grandiflora Wight
Polygala myrtifolia L.
Prunus L.
Psidium L.
Pteridium aquilinum (L.) Kuhn
Pyrus L.
Quercus L.
Ratibida columnifera (Nutt.) Wooton & Standl.
Retama monosperma (L.) Boiss.
Rhamnus L.
Rhus L.
Robinia pseudoacacia L.
Rosa L.
Rubus L.
Ruta chalepensis L.
Ruta graveolens L.
Salvia apiana Jeps.

Salvia mellifera Greene
Salvia officinalis L.
Salvia rosmarinus Spenn.
Sambucus L.
Santolina chamaecyparissus L.
Santolina magonica (O.Bolòs, Molin. & P.Monts.) Romo
Sapindus saponaria L.
Sassafras L. ex Nees
Scabiosa atropurpurea var. *maritima* L.
Setaria magna Griseb.
Solidago fistulosa Mill.
Solidago virgaurea L.
Sorghum halepense (L.) Pers.
Spartium L.
Stewartia pseudocamellia Maxim.
Strelitzia reginae Aiton
Streptocarpus Lindl.
Symphotrichum divaricatum (Nutt.) G.L.Nesom
Syringa vulgaris L.
Teucrium capitatum L.
Thymus vulgaris L.
Trifolium repens L.
Ulex L.
Ulmus L.
Vaccinium L.
Viburnum tinus L.
Vinca L.
Vitex agnus-castus L.
Vitis L.
Westringia fruticosa (Willd.) Druce
Westringia glabra R.Br
Xanthium strumarium L.

Špecifikované rastliny

Zoznam rastlín, o ktorých je známe, že sú vnímavé na konkrétne poddruhy špecifikovaného škodcu (špecifikované rastliny‘).

Špecifikované rastliny vnímavé na škodcu *Xylella fastidiosa* poddruh *fastidiosa*:

Acer L.
Ambrosia artemisiifolia L.
Calicotome spinosa (L.) Link
Cercis occidentalis Torr.
Cistus monspeliensis L.
Citrus limon (L.) Osbeck
Citrus paradisi Macfad.
Citrus reticulata Blanco
Citrus sinensis (L.) Osbeck
Coffea L.
Elaeagnus angustifolia L.
Erysimum L.
Ficus carica L.
Genista lucida L.
Juglans regia L.
Lupinus aridorum McFarlin ex Beckner
Magnolia grandiflora L.
Medicago sativa L.
Metrosideros Banks ex Gaertn.
Morus L.
Myrtus communis L.
Nerium oleander L.
Pelargonium graveolens L'Hér.
Pluchea odorata (L.) Cass.
Polygala myrtifolia L.
Prunus L.
Psidium L.
Rhamnus alaternus L.
Rubus rigidus Sm.
Rubus ursinus Cham. & Schldl.
Ruta chalepensis L.
Salvia rosmarinus Spenn.
Sambucus L.
Spartium junceum L.
Strelitzia reginae Aiton

Streptocarpus Lindl.
Teucrium capitatum L.
Ulex europaeus L.
Ulmus americana L.
Vaccinium corymbosum L.
Vinca L.
Vitis L.

Špecifikované rastliny vnímavé na škodcu *Xylella fastidiosa* poddruh *multiplex*

Acacia Mill.
Acer griseum (Franch.) Pax
Acer pseudoplatanus L.
Acer rubrum L.
Adenocarpus lainzii (Castrov.) Castrov.
Alnus rhombifolia Nutt.
Ambrosia L.
Ampelopsis cordata Michx.
Anthyllis barba-jovis L.
Anthyllis hermanniae L.
Arbutus unedo L.
Argyranthemum frutescens (L.) Sch.Bip.
Artemisia L.
Asparagus acutifolius L.
Athyrium filix-femina (L.) Roth
Baccharis halimifolia L.
Berberis thunbergii DC.
Calicotome spinosa (L.) Link
Calicotome villosa (Poir.) Link
Callistemon citrinus (Curtis) Skeels
Calluna vulgaris (L.) Hull
Calocephalus brownii (Cass.) F.Muell
Carya Nutt.
Celtis occidentalis L.
Cercis canadensis L.
Cercis occidentalis Torr.
Cercis siliquastrum L.
Chionanthus L.
Cistus L.
Clematis cirrhosa L.
Clematis vitalba L.
Convolvulus cneorum L.

Coprosma repens A.Rich.
Coronilla L.
Cytisus Desf.
Dimorphotheca ecklonis (DC.) Norl.
Dimorphotheca fruticosa (L.) Norl.
Dittrichia viscosa (L.) Greuter
Dodonaea viscosa (L.) Jacq.
Echium plantagineum L.
Elaeagnus angustifolia L.
Elaeagnus x submacrophylla Servett.
Encelia farinosa A.Gray ex Torr.
Erica cinerea L.
Erigeron L.
Eriocephalus africanus L.
Erodium moschatum (L.) L'Hérit.
Euryops chrysanthemoides (DC.) B.Nord.
Euryops pectinatus (L.) Cass.
Fallopia japonica (Houtt.) Ronse Decr.
Ficus carica L.
Frangula alnus Mill.
Fraxinus L.
Gazania rigens (L.) Gaertn.
Genista L.
Ginkgo biloba L.
Gleditsia triacanthos L.
Grevillea juniperina Br.
Hebe Comm. ex Juss.
Helianthus L.
Helichrysum Mill.
Hibiscus syriacus L.
Hypericum androsaemum L.
Hypericum perforatum L.
Ilex aquifolium L.
Iva annua L.
Jacobaea maritima (L.) Pelsér & Meijden
Koelreuteria bipinnata Franch.
Lagerstroemia L.
Laurus nobilis L.
Lavandula L.
Lavatera cretica L.
Liquidambar styraciflua L.

Lonicera implexa Soland.
Lonicera japonica Thunb.
Lupinus aridorum McFarlin ex Beckner
Lupinus villosus Willd.
Magnolia grandiflora L.
Magnolia x soulangeana Soul.-Bod.
Medicago arborea L.
Medicago sativa L.
Metrosideros Banks ex Gaertn.
Myoporum laetum G.Forst.
Myrtus communis L.
Nerium oleander L.
Olea L.
Pelargonium L'Hér. ex Aiton
Perovskia abrotanoides Kar.
Phagnalon saxatile (L.) Cass.
Phillyrea angustifolia L.
Phlomis fruticosa L.
Phlomis italica L.
Pistacia vera L.
Plantago lanceolata L.
Platanus L.
Polygala grandiflora Wight
Polygala myrtifolia L.
Prunus L.
Pteridium aquilinum (L.) Kuhn
Quercus L.
Ratibida columnifera (Nutt.) Wooton & Standl.
Retama monosperma (L.) Boiss.
Rhamnus L.
Robinia pseudoacacia L.
Rosa L.
Rubus L.
Ruta graveolens L.
Salvia apiana Jeps.
Salvia mellifera Greene
Salvia officinalis L.
Salvia rosmarinus Spenn.
Sambucus L.
Santolina chamaecyparissus L.
Santolina magonica (O.Bolòs, Molin. & P.Monts.) Romo

Sapindus saponaria L.
Scabiosa atropurpurea var. *maritima* L.
Solidago virgaurea L.
Spartium L.
Strelitzia reginae Aiton
Syringa vulgaris L.
Ulex L.
Ulmus L.
Vaccinium L.
Viburnum tinus L.
Vinca L.
Vitex agnus-castus L.
Westringia fruticosa (Willd.) Druce
Xanthium strumarium L.

Špecifikované rastliny vnímavé na škodcu *Xylella fastidiosa* poddruh pauca

Acacia Mill.
Amaranthus retroflexus L.
Asparagus acutifolius L.
Catharanthus roseus (L.) G. Don
Chenopodium album L.
Cistus albidus L.
Cistus creticus L.
Citrus L.
Coffea L.
Dimorphotheca fruticosa (L.) Norl.
Dodonaea viscosa (L.) Jacq.
Elaeagnus angustifolia L.
Eremophila maculata (Ker Gawler) F. von Müller.
Erigeron L.
Euphorbia chamaesyce L.
Euphorbia terracina L.
Genista hirsuta Vahl.
Grevillea juniperina Br.
Hebe Comm. ex Juss.
Heliotropium europaeum L.
Hibiscus L.
Laurus nobilis L.
Lavandula L.
Myoporum insulare R.Br.

Myrtus communis L.
Nerium oleander L.
Olea europaea subsp. *europaea* L.
Olea europaea subsp. *sylvestris* (Mill.) Rouy
Pelargonium L'Hér. ex Aiton
Phillyrea latifolia L.
Pistacia vera L.
Polygala myrtifolia L.
Prunus L.
Rhamnus alaternus L.
Salvia rosmarinus Spenn.
Spartium junceum L.
Thymus vulgaris L.
Ulex parviflorus Pourr.
Vinca minor L.
Westringia fruticosa (Willd.) Druce
Westringia glabra R.Br.?

Obrazová príloha *Xylella fastidiosa*

Príznaky *Xylella fastidiosa* na listoch viniča odrody Chardonnay

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/photos>)

Príznaky *Xylella fastidiosa* na listoch viniča odrody Merlot

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/photos>)

Xylella fastidiosa (XYLEFA) - <https://gd.eppo.int>

Opad listových čepelí a nerovnomerné dozrievanie dreva

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/photos>)

Xylella fastidiosa (XYLEFA) - <https://gd.eppo.int>

Niektoré príznaky bakteriovej zakrpatenosti broskyne –skrútenie internódií, listy tmavo zelené, nahustené

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/photos>)

Xylella fastidiosa (XYLEFA) - <https://gd.eppo.int>

Skoré príznaky na oleandri

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/photos>)

Xylella fastidiosa (XYLEFA) - <https://gd.eppo.int>

Príznaky popálenia listov na oleandri

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/photos>)

Zoznam pomôcok pre prácu v teréne

- záhradnícke nožnice,
- nôž, sekerka, vrták,
- záhradnícka pílka,
- pinzeta,
- lopatka,
- ďalekohľad s dostatočným zväčšením,
- lupa,
- sprej na označovanie vzorkovaných stromov,
- uzatvárateľné vrecká veľkosti podľa potreby,
- plastové uzatvárateľné nádoby, napr. fľaštičky, skúmavky,
- vhodné dezinfekčné prostriedky (etanol, Savo a pod.),
- plastové nádoby so smrtiacou látkou pre hmyz (formaldehyd) tzv. smrtičky,
- leповé doštičky alebo feromónové lapače hmyzu,
- samolepiaca žltá páska s označením rastlinolekárskej kontroly,
- prípadne ďalšie vhodné a potrebné pomôcky.

Možnosti ochrany

Zatiaľ neexistuje žiadny spôsob ako vyliečiť infikované rastliny, preto sa aj v oblasti pôvodu baktérie uplatňujú preventívne opatrenia – pestovanie rezistentných odrôd, agrotechnické a hygienické opatrenia, chemická a biologická regulácia vektorov. Dôvodom toho, že sú tieto opatrenia len čiastočne úspešné je to, že *Xylella fastidiosa* má veľa asymptomatických hostiteľských rastlín, vrátane burín a okrasných rastlín, a okrem toho nepoznáme všetkých jej vektorov. V oblasti pôvodu baktérie je aj odstraňovanie napadnutých rastlín iba čiastočne účinné z dôvodu šírenia choroby vektormi z priľahlých oblastí. Určité úspechy boli dosiahnuté pri viniči tzv. krížovou ochranou, pri ktorej boli rastliny infikované *Xylella fastidiosa* inokulované jej hypovirulentným (slabo virulentným) alebo avirulentným kmeňom.

Pri novo introdukovaných vektoroch zohráva významnú úlohu spomalenie ich šírenia insekticídmi. Za čiastočne účinné sa považujú systémové insekticídy, hlavne neonikotínoidy (imidacloprid). Čiastočne úspešné bolo použitie proteínu harpin z baktérie *Erwinia amylovora* a repelentne pôsobiaceho kaolínu (kremičitan hlinitý). Harpin posilňuje prirodzený obranný systém rastliny, v ktorej vyvoláva systémovú získanú rezistenciu. Kaolín má nielen repelentný účinok, pôsobí aj ako iritant – skracuje dobu, počas ktorej hmyz vyhľadáva na rastline potravu, a tiež chráni rastliny pred slnečným úpalom. Jeho použitie u nás nie je autorizované.

Pestovateľské postupy by mali byť zamerané na zdravé, dobre rastúce rastliny a primeranú výživu, pretože stres je často rozhodujúcim faktorom pri vývoji symptómov. Nedostatok železa však môže znížiť závažnosť symptómov. Železo patrí medzi esenciálne prvky potrebné pre život a zohráva významnú úlohu pri interakciách medzi hostiteľom a baktériou. Spôsob získavania železa u baktérií infikujúcich živočíchy a ľudí je významným faktorom ich virulentnosti.